

PENSUM

Examenbundel

Grieks

2015/2016

Herodotus

PENSUM

Examenbundel

Grieks

2015/2016

Herodotus

met een commentaar door

J. M. ZWAAN

Schrijver: J. M. Zwaan
Coverontwerp: J. M. Zwaan
ISBN: 9789402139044
© J. M. Zwaan

VOORWOORD

Elk jaar wanneer het eindexamen Griekse talen en culturen onder mijn hoede valt, verschijnt er een commentaar van mijn hand op de teksten van het pensum uit het werk van de betreffende examenauteur. Zo ook nu weer op de voor het examen van 2016 gekozen bloemlezing uit Herodotus.

De bedoeling van de commentaar is extra hulp verschaffen bij de niet zeer makkelijk in het Nederlands om te zetten schrijfsels der Griekse taalkunstenaars waar onze gymnasiasten hun gebit bij regelmaat knarsetandend op stukbijten, vandaar.

De vorm van de commentaar gaat als basis terug op een oud Indische traditie waarbij leraren moeilijk te doorgronden teksten woord voor woord aan hun leerlingen van uitleg plachten te voorzien. Hierbij kwamen woordbetekenis, syntaxis, grammaticale woordaafleiding voor formologie, metrum, mythologie, maar ook wetenschap in de meest brede zin van het woord aan de orde. Vandaar dat de commentaar, hier gepresenteerd, slechts als basis de vorm van zo'n Indisch commentaar in zich draagt en nooit die ambitie noch dat intellectuele gewicht heeft. Daarvoor is hier noch gelegenheid noch publiek.

Hierbij enige uitleg om de commentaar te gebruiken. Van belang is te weten dat het niet gaat om een lopende vertaling, deze is immers in de lessen gegeven tijdens de bespreking, maar om een uitleg per regel, zoals door de oorspronkelijke auteur weergegeven. Het is dus noodzakelijk de college-aantekeningen bij de hand te hebben voor een groter begrip.

De commentaar valt globaal uiteen in vier onderdelen:

1. de originele tekst. Deze staat in het dik groen lettertype *kadmos* als eerste vermeld boven elk commentaar en binnen de commentaar op zelfde wijze.
2. een betekenis van het behandelde woord binnen de zin. Deze is in een dik zwart lettertype weergegeven.
3. een syntactische aanwijzing van het behandelde woord binnen de zin. Deze is in een dik rood lettertype tussen haken weergegeven.
4. een verwijzing naar een woordenboek van het behandelde woord. Deze is in het dik rood lettertype *kadmos* weergegeven.

Voor de tekst is gebruik gemaakt van:

- Hude, C., *Herodoti Historiae*, Oxford Classical Texts, Clarendon Press. Oxford, 3rd edition, Dec. 31 1927.
- Veenman, S. , Koning, H. en Verheij, H., *ALLES VOOR DE MACHT, Herodotus over vier Perzische Koningen*, Eisma, Leeuwarden, 2015.

De verwijzingen naar het woordenboek komen uit:

- Hupperts, Ch., *Woordenboek Grieks-Nederlands*, tweede druk, Eisma, Leeuwarden, 2008.
- Liddell, H. G. and Scott, R., *A Greek-English Lexicon, A New Edition Revised and Augmented throughout by Stuart Jones, Sir H. with the assistance of McKenzie, R.*, Oxford at the Clarendon Press, Oxford, 1940.
- Montijn, Dr. J. F. L., *Grieksch-Nederlandsch School Woordenboek*, tweede druk bewerkt door Dr. Y. H. Rogge, Tjeenk Willink, Zwolle, 1927.
- Muller, Dr. Fred. / Thiel, Dr. J. H., *Beknopt Grieks-Nederlands Woordenboek*, elfde druk bewerkt door Dr. W. den Boer, Wolters, Groningen, 1969.
- Muller, Dr. F., *Grieksch Woordenboek*, tweede druk, Wolters, Groningen, Den Haag, 1926.

Voor grammaticale en syntactische verwijzingen is gebruik gemaakt van:

- Jans, E. en Hupperts, Ch., *Pallas deel 4, Griekse grammatica*, 3^e druk, Eisma, Leeuwarden, 2007.
- Mohrman, Dr. Chr., Brinkhoff, Dr. J., Lagas, Dr. R. *Griekse grammatika*, Schenk, Maastricht, 1948.
- Nuchelmans, Dr. J., Diercks, Dr. G. F. en Pennock, Dr. J., *Kleine Griekse grammatica*, dertiende druk, Pauli Brandii, Bibliotheca Graeco-Latina, Vol. VII, Paul Brand, Bussum, 1977.
- Rijksbaron, A., Slings, S. R., Stork, P., Wakker, G. C., *Beknopte Syntaxis van het klassiek Grieks*, Hermaion, Lunteren, 2000.
- Samsom, Dr. A., Vries, Dr. G. J. de, *Griekse Grammatica*, Callenbach, Nijkerk, 1941.

Hoofdstukken en bladzijnummers hierbij verwijzen naar de bundel:

- Veenman, S. , Koning, H. en Verheij, H., *ALLES VOOR DE MACHT, Herodotus over vier Perzische Koningen*, Eisma, Leeuwarden, 2015.

Moge de commentaar bijdragen tot het algemeen nut van de gebruiker, natuurlijk tot een voor de aandachtige lezer subjectief bevredigend resultaat van zijn ambitie(s) op korte en objectief op levenstermijn.

Almere, September 2015

J. M. Zwaan

INHOUD

	Pg.
Voorwoord	5
Inhoud	7
Lijst van afkortingen	8
Commentaar	16
1.0. Herodotus' eerste woorden 1.0, p.36	16
1.204. Het land van de Massageten, p.56	17
1.205. Tomyris zegt nee, p.58	19
1.206. Tomyris doet een voorstel, p.60	20
1.207. Advies van Croesus aan Cyrus, p.62	23
1.208. Cyrus volgt het advies van Croesus op, p.66	29
1.209. De droom van Cyrus, p.66	30
1.210. Staatsbelang boven familiebelang?, p.70	34
1.211. Het eerste gewin is kattegespin, p.72	36
1.212. Tomyris zweert wraak , p.74	38
1.213. Spargapises pleegt zelfmoord, p.74	41
1.214. De dood van Cyrus, p.76	42
3.27. Cambyses' reactie op de verschijning van de Apis, p.90	46
3.28. Kenmerken van de Apis, p.92	48
3.29. Cambyses doodt de Apis, p.94	50
3.30. Cambyses doodt zijn broer Smerdis, p.96	53
3.31. Cambyses trouwt met zijn zus, p.98	56
3.32. Cambyses doodt zijn vrouw, p.100	60
3.33. Is Cambyses krankzinnig geworden door de Apis?, p.102	64
3.34. Cambyses en Prexaspes, p.104	65
3.35. De proef met de zoon van Prexaspes, p.106	69
3.61. Pseudo-Smerdis, p.114	72
3.62. Cambyses ondervraagt Prexaspes, p.116	75
3.63. Cambyses komt achter de waarheid, p.118	79
3.64. Cambyses krijgt een ongeluk, p.120	82
3.65. Cambyses vertelt de waarheid, p.122	86
3.66. De dood van Cambyses, p.126	93
3.118. Intaphrenes verliest zijn geduld, p.156	96
3.119. Een bijzondere keus, p.158	98
7.101. Xerxes stelt Demaratus een vraag, p.204	104
7.102. Het antwoord van Demaratus , p.206	107
7.103. Zijn de Spartanen beter dan de Perzen?, p.208	110
7.104. Niet individueel, maar samen wel, p.212	115
8.97. Wil Xerxes vluchten?, p.224	119
8.99. Paniek bij de Perzen, p.226	121
Bibliografie	124

LIJST VAN AFKORTINGEN

abl	ablativus
abl abs	ablativus absolutus
abl comp	ablativus comparationis
abl resp	ablativus respectus
abs	absoluut gebruikt
abstr	abstractum
acc	accusativus
acc resp	accusativus respectus
aci	accusativus cum infinitivo
Acl	Accusativus cum Infinitivo
act	actief
adj	adjectivum (<i>bijvoegelijk naamwoord</i>)
adv	adverbium (<i>bijwoord</i>)
afh vr	afhankelijke vraagzin
afk	afkorting
agr	agraris(e)
alci	alicui
alcis	alicuius
alg	algemeen
alqa(m)	aliqua(m)
alqd	aliquid
alqm	aliquem
alqo(s)	aliquo(s)
alqs	aliquis
Apul	Apuleius
arch	archaïsch(e)
archit	architectonisch(e)
Att	Attisch(e)
attrib	attribuut/attributief
Aug	Augustus
August	Augustinus
beh	behalve
bew	bewoner
biol	biologisch(e)
botan	botanisch(e)
bz	bijzin
Caes	Caesar
Catull	Catullus
christ	christelijk(e)
Cic	Cicero

conj	conjunctie (<i>voegwoord</i>)
cogn	cognomen (<i>bijnaam</i>)
coll	collectivum/collectief
comb	combinatie
comp	comperativus (<i>vergrotende trap</i>)
concr	concreet
coni	coniunctivus (<i>aanvoegende wijs</i>)
cons	consonant(isch)
dat	dativus
dat auct	dativus auctoris
dat poss	dativus possessivus
dat obj	dativus object
decl	declinatie (verbuiging)
defect	defectivum (verbum -, <i>onvolledig werkwoord</i>)
demin	deminutivum (<i>verkleinwoord</i>)
depon	deponens
dir	direct(e)
dir vr	directe vraagzin
dubb	dubbel(e)
eccl	ecclesiatica (<i>werken van kerkelijke schrijvers</i>)
Egypt	Egyptisch(e)
encl	enclitisch (<i>aangesloten met voorgaande woord</i>)
Enn	Ennius
epith	epitheton (<i>adjectivum in vaste combinatie met substantivum gebruikt tot kenschetsing/versiering</i>)
Etr	Etruskisch(e)
f	femininum (<i>vrouwelijk</i>)
fem	femininum (<i>vrouwelijk</i>)
Fen	Fenicisch(e)
frequ	frequentativum
filos	filosofisch(e)
fut	futurum
Gall	Gallisch(e)
geest	geestelijk
Gell	Gellius
gen	genitivus

gen abs	genitivus absolutus
gen attr	genitivus attributivus
gen comp	genitivus comparationis
gen obi	genitivus obiectivus
gen partit	genitivus partitivus
gen poss	genitivus possessivus
geom	geometrisch(e)
gerechtel	gerechtig
geringsch	geringschattend
Germ	Germaans(e)
gew	gewoonlijk
Gr	Grieks(e)
gramm	grammaticaal
Hebr	Hebreeuws(e)
Hor	Horatius
iem	iemand
iems	iemands, van iemand
imp	imperativus
impv	imperativus
impf	imperfectum
incoh	incohativum (<i>verbum dat een aanvangende handeling of het overgaan in een andere toestand uitdrukt</i>)
indecl	indeclinabel (<i>onverbuigbaar</i>)
ind	indicativus (<i>aantonende wijs</i>)
indic	indicativus (<i>aantonende wijs</i>)
inf	infinitivus (<i>onbepaalde wijs</i>)
inscr	inscriptie(s)
intens	intensivum
interj	interjectie (<i>tussenwerpsel</i>)
intr	intransitief (<i>onovergankelijk, zonder object</i>)
inw	inwoner(s)
iron	ironisch
Ital	Italisch(e)
jur	juridisch(e)
Juv	Juvenalis
Kelt	Keltisch(e)
Kl. –Azië	Klein-Azië

klass	klassiek
kom	komedie
kwal	kwalitatief
kwant	kwantitatief
Laatl	Laatlatijn
Lat	Latijn/Latijns(e)
leenw	leenwoord
lich	lichamelijk
Liv	Livius
loc	locativus
log	logisch
Lucr	Lucretius
m	masculinum (<i>mannelijk</i>)
m.	met
Macedon	Macedonisch(e)
Mart	Martialis
masc	masculinum (<i>mannelijk</i>)
math	mathematisch(e)
med.	medisch(e)
med	medium
med tant	medium tantum
Mel	Middeleeuws Latijn
metaf	metaforisch (<i>overdrachtelijk</i>)
meton	metonymisch
metr	metrisch(e)
milit	militair(e)
Min Fel	Minucius Felix
missch	misschien
mnI	mannelijk(e)
mondel	mondeling
mor	moreel
muz	muzika(a)l(e)
myth	mythisch(e)
mythol	mythologie/mythologisch
n	neutrum (<i>onzijdig</i>)
nakom	nakomeling(en)
naut	nautisch(e)
nci	nominativus cum infinitivo
Ncl	Nominativus cum Infinitivo
neg	negatief (-ieve)
Nep	Nepos

neutr	neutrum (<i>onzijdig</i>)
niet-lev	niet-levend
niet-klass	niet-klassiek
niet-refl	niet-reflexief
niet-Rom	niet-Romeins(e)
nom	nominativus
nom.	nomen (<i>naamwoord</i>)
NT	Nieuwe Testament
nv	nevenvorm
obj	object (<i>lijdend voorwerp</i>)
onomatop	onomatopeeïsch (<i>klanknabootsend</i>)
onpers	onpersoonlijk(e)
oorspr	oorspronkelijk(e)
openb	openba(a)r(e)
OT	Oude Testament
oudchr	oudchristelijk(e)
Oudital	Ouditalisch(e)
Oudrom	Oudromeins(e)
Ov	Ovidius
p adj	van participium afgeleid
partit	partitivus
pass	passief
patric	patricisch(e)
patron	patronymicum
pc	participium (<i>deelwoord</i>)
pc fut	participium van het futurum
pc pf	participium van het perfectum
pc pr	participium van het praesens
pejor	pejoratief (<i>een ongunstige betekenis hebbend</i>)
pers	pers persoon
Pers	Persius
persoonl	persoonlijk(e)
personif	personificatie
Perz	Perzisch(e)
Petr	Petronius
pf	perfectum
Phaedr	Phaedrus
pl	pluralis (<i>meervoud</i>)
Plaut	Plautus
pleb	plebeïsch(e)
Plin Mai	Plinius Maior

plin Min	Plinius Minor
plqpf	plusquamperfectum
ppf	plusquamperfectum
plur t	plurale tantum
plur	pluralis (<i>meervoud</i>)
poët	poëtisch
pol	politiek(e)
pos	positivus (<i>stellende trap</i>)
poss	possessivus
post klass	postklassiek
postp	postpositie (<i>achterzetse</i>)
pp	pc van pf van depon
ppp	pc van pass pf
pr	praesens
praes	praesens
praepos	praepositum (<i>voorzetse</i>)
pred	pediatief (-ieve)
preklass	preklassiek
prepos	prepositie (<i>voorzetse</i>)
pron	pronomen (<i>voornaamwoord</i>), pronomia(a)l(e)
pron dem	pronomen demonstrativum (<i>aanwijzend voornaamwoord</i>)
pron indef	pronomen indefinitivum (<i>onbepaald voornaamwoord</i>)
pron interr	pronomen interrogativum (<i>vragend voornaamwoord</i>)
pron pers	pronomen personale (<i>persoonlijk voornaamwoord</i>)
pron poss	pronomen possessivum (<i>bezittelijk voornaamwoord</i>)
pron refl	pronomen reflexivum (<i>wederkerend voornaamwoord</i>)
pron rel	pronomen relativum (<i>betrekkelijk voornaamwoord</i>)
Prop	Propertius
ptc	participium (<i>deelwoord</i>)
ptc fut	participium van het futurum
ptc pf	participium van het perfectum
ptc pr	participium van het praesens
publ	publiek(e)
Pun	Punisch(e)
refl	reflexief (<i>wederkerend</i>)
reg	regeerde